

Rada OSN pro lidská práva
Informační materiál
Zahraniční výbor PSP ČR, 2. února 2023

Rada OSN pro lidská práva - obecně

- **Rada OSN pro lidská práva (RLP) je nejdůležitějším lidskoprávním orgánem v systému OSN.** Jejím cílem je posilování a podpora lidských práv a základních svobod po celém světě.
- **Rada sídlí v Ženevě a skládá se ze 47 členů (členských států OSN) volených Valným shromážděním na funkční období 3 let.**
- **Založena byla v roce 2006 rezolucí Valného shromáždění,** kdy nahradila Komisi OSN pro lidská práva (ta spadala pod ECOSOC).

Nástroje RLP

- **Pravidelná a mimořádná zasedání:** Rada zasedá třikrát ročně (jaro, léto, podzim), může se však také sejít na žádost svých členů v mimořádných situacích. V roce 2022 proběhla mimořádná zasedání k ruské agresi na Ukrajině a stavu LP v Íránu.
- **Zvláštní procedury:** Mandáty vytvořené Radou k dlouhodobým situacím lidských práv v konkrétních zemích a nebo lidskoprávním tématům (tzv. zvláštní zpravodajové, nezávislí experti, pracovní skupiny, apod.); v říjnu 2022 existovalo 45 tematicky zaměřených mandátů a 14 mandátů zaměřených na konkrétní země.
- **Vyšetřovací mechanismy (vyšetřovací komise, zjišťovací mise):** Mandáty vytvořené Radou k akutním lidskoprávním situacím v konkrétních zemích (např. vyšetřovací komise k Ukrajině nebo zjišťovací mise k Íránu).
- **Univerzální periodický přezkum (UPR):** Unikátní proces, který zahrnuje přezkum lidských práv ve všech členských státech OSN s cílem zlepšit tamní lidskoprávní situaci a řešit porušování lidských práv. Dne 23. ledna 2023 proběhl po více jak 5 letech přezkum ČR.
- **Rada také využívá při své činnosti expertíz Úřadu Vysokého komisaře OSN pro lidská práva (OHCHR) a agentur celého systému OSN.**

Předsednictví v RLP + předsednické priority

- **Kandidaturu Václava Báčka na pozici předsedy RLP na rok 2023 ČR oficiálně oznámila 28. června 2022.** Jednalo se o jedinou kandidaturu oznámenou v rámci Východoevropské regionální skupiny, na kterou v roce 2023 připadá předsednická pozice.
- **Radu řídí tzv. Byro, tvořené voleným předsedou a 4 místopředsedy. Předsedou RLP pro rok 2023 byl v prosinci zvolen český velvyslanec Václav Bálek.** Místopředsednické funkce budou v roce 2023 vykonávat stálí představitelé Bolívie, Gambie, Lucemburska a Malediv.
- **Vv. Bálek Radě v akceptačním projevu představil tři „priority“ svého předsednického mandátu: Prevence, Participace a Efektivita.** Tyto priority

slouží předsedovi Rady jako vodítka pro způsob, jakým bude naplňován předsednický mandát.

1) Prevence vychází ze zakládající rezoluce RLP a **vztahuje se k předcházení porušování lidských práv ve světě prostřednictvím dialogu a spolupráce.**

2) Participace se zaměřuje na inkluzivní fungování Rady za účasti všech států, ale i občanské společnosti a veřejnosti.

3) Efektivita se vztahuje k optimalizaci pracovního programu a racionalizaci iniciativ Rady ve světle její stále narůstající agendy.

Členství ČR v RLP

- **Členem Rady jsme se stali v květnu 2022**, kdy jsme nahradili Rusko, kterému bylo členství pozastaveno v důsledku agrese vůči Ukrajině. Národní členství, které je již naším čtvrtým, nám vyprší na konci tohoto roku.
- **Poprvé se ČR stala členem RLP v roce 2006**; její členství trvalo jeden rok. Prodloužené období naopak ČR potkalo během druhého členství v letech 2011-2014 a tříleté standardní funkční období v letech 2019-2021.
- **Také se ucházíme o páté funkční období v RLP pro léta 2025-2027. Volby se budou konat na podzim roku 2024.**
- **Národní pozice budeme během výkonu mandátu vv. Bálka nadále vyjadřovat prostřednictvím projevů či v hlasováních o rezolucích.**
- Při výkonu členského mandátu se ČR řídí především Konceptí zahraniční politiky a Konceptí podpory lidských práv a transformační politiky ČR. V souladu s těmito dokumenty jsou **našimi dlouhodobými iniciativami v RLP svoboda pokojného shromažďování a sdružování, a také rovná participace na politických a veřejných záležitostech.**

Jiné

- **Vedle Rady OSN pro lidská práva předsedá ČR aktuálně také Radě guvernérů Mezinárodní agentury pro atomovou energii (2022-2023, velvyslanec Ivo Šrámek).**
- **V posledních letech předsedali čeští diplomaté například také Ekonomické a sociální radě OSN (2017-2018, velvyslankyně Marie Chatardová) či Výkonné radě Organizace pro zákaz chemických zbraní (2018-2019, velvyslankyně Jana Reinišová).**